

LEGEA MUZEELOR ȘI COLECȚIILOR PUBLICE

Narcis Dorin ION

EDITORIAL

În seara zilei de 19 decembrie 2002 - la șaptezeci de ani de la votarea, în 1932, a Legii bibliotecilor și muzeelor publice, al cărei inițiator a fost Nicolae Iorga - Senatul României a adoptat, cu 102 voturi pentru și 5 împotriva, proiectul noii Legi a muzeelor și colecțiilor publice, care acum (martie 2003) se află în dezbateră Comisiei pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă a Camerei Deputaților.

Pornit din inițiativa domnului academician Răzvan Theodorescu, ministrul Culturii și Cultelor și senator de Iași - care a înaintat Secretariatului General al Senatului, încă din 9 mai 2001, o propunere în acest sens (avizată favorabil în 16 mai 2002) - proiectul legislativ dedicat muzeelor și colecțiilor publice din România a fost dezbătut în detaliu de către Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor, care a făcut o serie de propuneri și modificări punctuale asupra acestui subiect.

După apariția în anul 2000 a Legii nr. 182 privind protejerea patrimoniului cultural național mobil și - un an mai târziu - a Legii nr. 422 privind protejerea monumentelor istorice, apariția unei Legi a muzeelor și colecțiilor publice se impunea aproape de la sine, necesitatea ei fiind resimțită de toți specialiștii din muzeele României. La șapte decenii de la apariția primei Legi a bibliotecilor și muzeelor publice, adoptarea unei noi legi, dedicată numai muzeelor și colecțiilor publice de data aceasta, nu poate fi decât binevenită și o salutăm ca atare. Tocmai de aceea, vom încerca să prezentăm - pe scurt - importanța acestui demers legislativ.

Prezenta Lege a muzeelor și colecțiilor publice are ca obiect crearea regimului juridic general al muzeelor și colecțiilor publice, încercând să definească tipul de instituții reglementate și funcțiile lor principale. Structurată pe opt capitole, Legea muzeelor și colecțiilor publice definește - în articolul 2 - muzeul și colecțiile (publice sau private), precizând clar și funcțiile acestora (constituirea, conservarea, restaurarea, evidența, protejerea, cercetarea, dezvoltarea și punerea în valoare a patrimoniului muzeal, respectiv a celui din colecții). Atât muzeele, cât și colecțiile publice beneficiază - prin noua Lege - de protecția autorităților administrației publice centrale și locale, statul garantând libera lor funcționare și dezvoltare și putând acorda proprietarilor de colecții (inclusiv muzeelor și colecțiilor religioase) sprijin financiar și logistic, conform prevederilor legale în vigoare.

Capitolul al doilea al noii Legi a muzeelor și colecțiilor publice este dedicat patrimoniului muzeal, definit ca „totalitatea bunurilor, drepturilor și obligațiilor cu valoare patrimonială ce aparțin unui muzeu sau, după caz, unei colecții publice“. Un punct important la acest capitol este cel al obligațiilor pe care le au proprietarii și titularii de alte drepturi reale asupra muzeelor și colecțiilor publice. Legea încearcă, din acest punct de vedere, să fie cât mai cuprinzătoare, acoperind toate funcțiile pe care trebuie să le aibă un muzeu sau o colecție publică, de la asigurarea integrității și securității patrimoniului muzeal sau realizarea evidenței, clasării, conservării și restaurării bunurilor clasate în patrimoniul cultural național mobil, până la luarea tuturor măsurilor de securitate a muzeului (prevenirea incendiilor, sisteme de

protecție antifurt, antiefracție și împotriva calamităților naturale) și obținerea autorizării funcționării muzeului, acreditarea sa ori garantarea accesului publicului și al specialiștilor la bunurile ce constituie patrimoniul muzeal. O prevedere importantă este aceea a asigurării, parțiale sau integrale, a bunurilor mobile clasate în Tezaur. În plus, în vederea dezvoltării, protejării, conservării, cercetării, restaurării și valorificării patrimoniului muzeal, Legea muzeelor și colecțiilor publice creează posibilitatea pentru proprietarii și titularii de alte drepturi reale asupra muzeelor și colecțiilor publice de a coopera cu organizații non-guvernamentale.

Un capitol foarte important al Legii muzeelor și colecțiilor publice este cel privind clasificarea, înființarea, acreditarea și desființarea muzeelor și colecțiilor publice. Noutatea absolută a Legii la acest capitol este clasificarea muzeelor și colecțiilor publice în funcție de aria de acoperire teritorială și de mărimea și importanța patrimoniului. Avem, astfel, patru categorii de muzee și colecții publice: de importanță națională, regională, județeană și locală. Criteriul nou de care s-a ținut cont în această clasificare este importanța patrimoniului muzeal (bunuri cu valoare excepțională clasate în Tezaur), semnificația lui în plan național, regional, județean sau local. Legea detaliază acest capitol și exemplifică clasificarea propusă prin cele trei anexe, conținând lista muzeelor de importanță națională (27 de muzee), de importanță regională (14 muzee) și de importanță județeană (41 de muzee). Acordarea titlaturii de muzeu sau colecție publică de importanță națională se aprobă prin Hotărâre de Guvern, inițiată de Ministerul Culturii și Cultelor, cu avizul Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, iar clasificarea celorlalte două categorii se realizează prin ordin al ministrului Culturii și Cultelor.

Noua Lege a muzeelor și colecțiilor publice reglementează înființarea muzeelor și colecțiilor publice, indiferent de forma de constituire, funcționarea acestora fiind condiționată de acreditarea lor. Acreditarea muzeelor și colecțiilor publice - introdusă prin Lege - se aprobă prin ordin al ministrului Culturii și Cultelor și poate fi definitivă sau temporară, revocarea ei ducând implicit la desființarea muzeului respectiv. În cazul unei contestații a desființării muzeului, persoana nemulțumită de răspunsul primit din partea Ministerului Culturii și Cultelor se poate adresa instanței de contencios administrativ, în condițiile legii.

În capitolul al IV-lea al Legii - dedicat finanțării muzeelor și colecțiilor publice - important este articolul care precizează că „sunt scutite de la plata taxelor de timbru succesionile prin care se transmite un patrimoniu muzeal sau o colecție în care persoanele fizice sau juridice au calitatea de moștenitori, numai dacă aceștia își asumă obligația să mențină la dispoziția publicului, spre vizitare, patrimoniul muzeal respectiv.”

Precizări importante aduce și capitolul al V-lea al Legii, care se referă la conducerea, organizarea și funcționarea muzeelor și colecțiilor publice de drept public. A fost introdus un alineat special la articolul 24, dedicat personalului de specialitate al muzeelor și colecțiilor publice, care cuprinde funcțiile de muzeograf, cercetător, conservator, restaurator și tehnician de muzeu. Prevederea aceasta este extrem de importantă, dacă ținem cont de situațiile nefericite (nu puține la număr) în care unor muzee mari din țară ordonatorul principal de credite le-a scos din organigramă - fără nici un temei și în totală contradicție cu funcțiile esențiale ale unui muzeu - secția de cercetare, atât de importantă pentru definirea patrimoniului muzeal. Legea stipulează clar existența, în cadrul muzeelor și colecțiilor publice de drept public, a consiliilor de administrație și a consiliilor științifice cu rol consultativ în domeniul cercetării științifice, organizării și structurării serviciilor, colecțiilor muzeale și activităților culturale. În cadrul muzeelor și colecțiilor

publice de drept public de importanță națională, regională și județeană, funcționarea consiliilor științifice este obligatorie, componența, atribuțiile și organizarea lor stabilindu-se prin regulamentul de organizare și funcționare al muzeului sau colecției publice respective.

Un întreg capitol - al VI-lea, al viitoarei Legi a muzeelor și colecțiilor publice - stabilește atribuțiile pe care le au Ministerul Culturii și Cultelor și Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor în domeniul muzeelor și colecțiilor publice. Dintre atribuțiile Ministerului Culturii și Cultelor enumerăm: organizarea sistemului național de cercetare, evidență, conservare, restaurare și protejare a patrimoniului, de inspecție și clasificare a muzeelor și colecțiilor publice; avizarea normelor și criteriilor de acreditare a muzeelor și colecțiilor publice; avizarea programelor de dezvoltare muzeală; acordarea și retragerea acreditării funcționării muzeelor și colecțiilor publice; acordarea titlaturii de muzeu sau colecție publică de importanță națională; aprobarea clasificării muzeelor și colecțiilor publice; verificarea respectării condițiilor de acreditare a muzeelor și colecțiilor publice etc. Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor propune reglementări de specialitate privind domeniul muzeelor, elaborează normele de clasificare a muzeelor și colecțiilor publice, emite avize privind înființarea sau desființarea muzeelor și colecțiilor publice, propune Ministerului Culturii și Cultelor clasificarea muzeelor și colecțiilor publice, avizează acordarea titlaturii de muzeu sau colecție publică de importanță națională etc.

Pentru protejarea patrimoniului muzeal și respectarea rolului unui muzeu în societatea contemporană, noua Lege a muzeelor și colecțiilor publice prevede - în capitolul al VII-lea - o serie de contravenții și sancțiuni, încălcarea ei atrăgând, după caz, răspunderea disciplinară, materială, civilă, contravențională sau penală. Conform Legii, încălcarea normelor de conservare, degradarea, aducerea în stare de neîntrebuințare sau distrugerea bunurilor din patrimoniul muzeal și colecțiile publice constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la șase luni la cinci ani sau cu amendă. Contravențiile în domeniul muzeelor și colecțiilor publice sunt următoarele: înființarea de muzee și colecții publice fără obținerea avizului prealabil și / sau funcționarea acestora fără obținerea acreditării; împiedicarea accesului publicului la patrimoniul muzeal; schimbarea titlaturii muzeului sau colecției publice încălcând procedura legală; neîncheierea contractelor de asigurare pentru bunurile de patrimoniu. Toate aceste contravenții se sancționează cu amendă de la 10.000.000 la 100.000.000 lei. Cei care pot constata infracțiunile și contravențiile și pot aplica sancțiunile prevăzute de lege sunt inspectorii din cadrul Direcțiilor județene pentru cultură, culte și patrimoniul cultural național sau a municipiului București, împuterniciți prin ordin al ministrului Culturii și Cultelor.

La ultimul capitol - de dispoziții tranzitorii și finale - se prevede ca, în termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a acestei Legi, proprietarii și titularii de alte drepturi reale asupra muzeelor și colecțiilor publice de importanță națională, regională, județeană sau locală să încheie contractul de asigurare a bunurilor din patrimoniul muzeal, iar Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor să elaboreze normele de securitate și protejare a patrimoniului muzeal, care vor fi aprobate prin ordin al ministrului Culturii și Cultelor.

Așadar, și în ultimele două articole, noua Lege a muzeelor și colecțiilor publice acordă o importanță majoră asigurării și protejării patrimoniului cultural național, punând pe noi baze întreaga politică și strategie ce trebuie să guverneze muzeele și colecțiile publice din România.